

Leveranciers voor covergisters

‘Deel sector lapt regels aan

De productie van groen gas groeit en daarmee zuigen vergisters steeds meer organisch afval aan. De vaak grote bedrijven die organisch afval inzamelen en aan vergisters leveren, doen dit niet altijd volgens het boekje. Zo verdwijnen ook zuiveringsslib en vleesresten in de vergister.

Tekst: Harry Perree

.....
*Links twee covergisters.
Toeleveranciers nemen het niet zo
nauw met de regelgeving.*

*Foto's: Maarten Hartman /
Hollandse Hoogte*
.....

Er is ‘nogal wat mis’ bij de naleving van regels door toeleveranciers van covergistingmaterialen, zo liet het Ministerie van I&M op 25 mei jl. weten. Door overtredingen hebben afvalstoffen en schadelijke stoffen de bodem en het grondwater mogelijk vervuild, aldus staatssecretaris Atsma in een brief aan de Tweede Kamer. Bovendien leiden de overtredingen tot een potentieel veiligheidsrisico bij covergisters. Want als je de aard en samenstelling van de binnenkomende comaterialen niet kent, kunnen de risico’s van het bedrijfsproces niet beheerst worden. De overtredingen komen aan bod in het rapport ‘Afvastoffen bij covergisting’ van de VROM-Inspectie (VI). Die onderzocht vorig jaar, samen met de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit

(nVWA) en de betrokken bevoegde gezagen (provincie of gemeente), acht toeleveranciers. Zes van de acht werkten bepaald niet volgens het boekje, waardoor hun klanten, de covergisters, soms ongeoorloofd afvalstromen verwerken.

Groestuipen

Ook in de covergistingsector speelt ongeoorloofde bijmenging een rol. „Het winnen van alternatieve brandstoffen in Nederlands beleid is heel belangrijk; vergisting en covergisting dus ook. Dan zie je een nieuwe industrie ontstaan die groestuipen heeft en waar nog niet alles is gesetteld”, zo duidt projectleider Leo Blanker, de overtredingen. „Kijk je naar de keten van inzamelen, opbulken, be- en verwerken



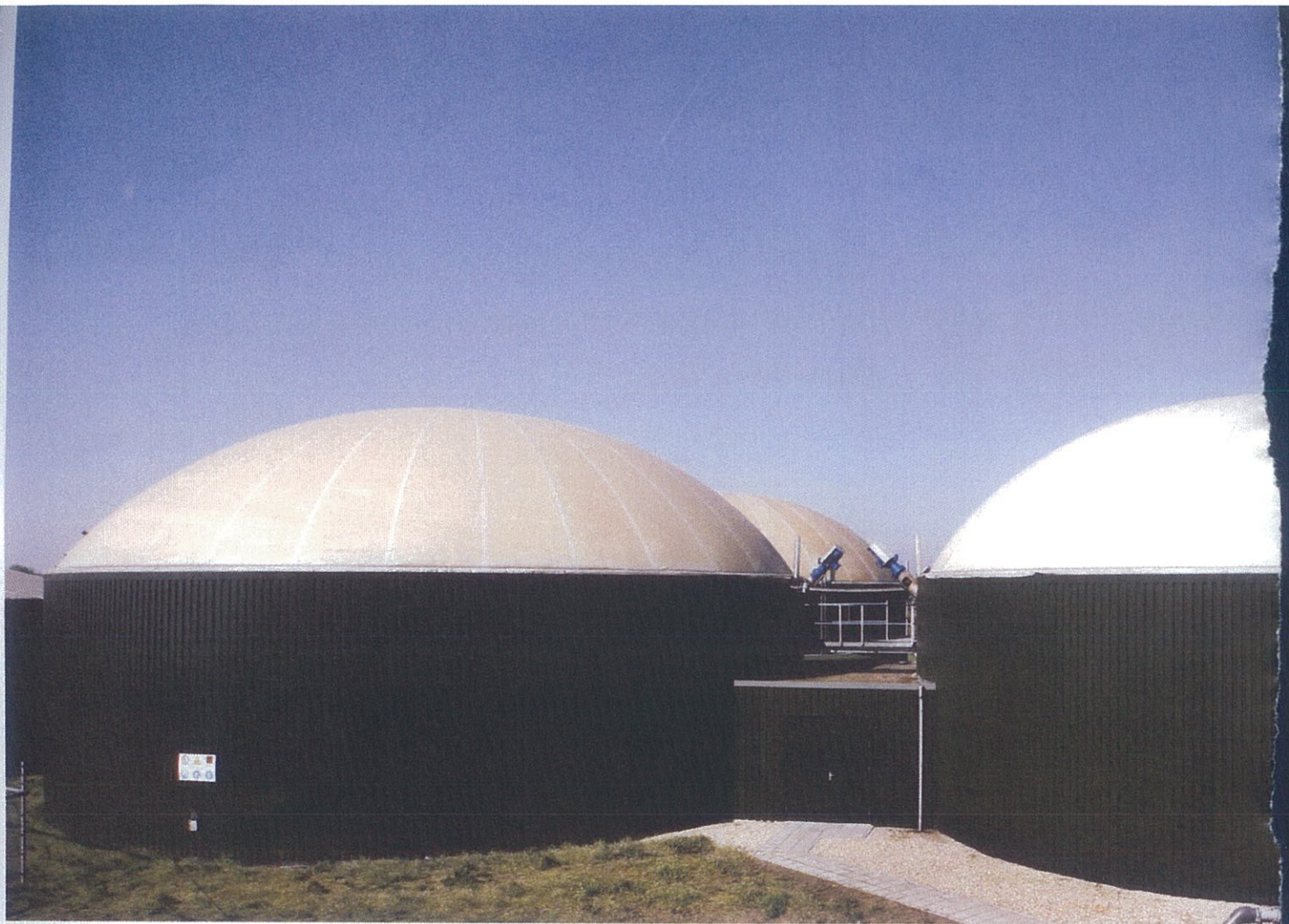
zijn laars'

en het doorsturen naar de biovergisters, daar gebeuren ook zaken die niet door de beugel kunnen. Er worden stoffen bijgemengd die niet vallen onder bijlage AA van de URM (zie kader Covergisting: hoe zit het?). En dan hebben we het over stoffen die absoluut geen meststoffen zijn en die absoluut niet op de bodem mogen komen. Als je aan de voorkant van de keten er spul in doet dat geen meststof kan zijn, dan komt dat er aan de achterkant weer uit." Daar komt de toezichthouder alleen achter als deze op het juiste moment aan de poort van de toeleverancier staat. „Wij hebben een aantal zaken gezien die niet konden, omdat wij onaangekondigd op bezoek gingen”, vertelt Blanker. „Er stonden in een bedrijf bigbags klaar om de bunker in te gaan om bij te mengen.” Hij zoekt in zijn vuistdikke dossiermap na hoe het ook alweer zat. „Tijdens de controle is vastgesteld dat steekvast zuiveringsslib in de stortbunker is gelegd”, rapporteerden inspecteurs

Covergisting: hoe zit het?

Bij covergisting wordt biogas geproduceerd door dunne koeien- of varkensmest samen met andere organische producten te vergisten. Om hoeveel ton afval het jaarlijks gaat is niet bekend, aldus de nVWA. Volgens de wet mag bij covergisting van dierlijke mest tot een maximum van 50 gewichtsprocenten ander organisch afval bijgemengd worden om het digestaat dat na covergisting overblijft als meststof op landbouwgrond uit te rijden. Vergisten van mest alleen is niet rendabel omdat deze te weinig energetische waarde heeft. Vandaar de toevoeging van andere organische producten. De 'positieve lijst' (bijlage AA van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet) geeft aan welke stoffen de covergister in mogen. Daaronder reststoffen uit landbouwbedrijven, restproducten uit de voedselindustrie (bijvoorbeeld uit de productie van suiker of aardappelzetmeel), maar ook reststoffen van rookontzwevelingsinstallaties. Covergisters zijn vaak in handen van boeren of boerencorporaties.

van de nVWA en de VI. Zuiveringsslib wordt normaalgesproken gestort en soms verbrand. Ook supermarktmix, een mengsel van afgedankte etenswaar van de grootgrutters, wordt bijgemengd. „Nee, dat klinkt niet ernstig”, beaamt Blanker. „Maar wij hebben bijlage AA, die juist is bedoeld om te toetsen of het kwaad kan. Dat is nu niet gebeurd. Je kunt niet zeggen dat het een ramp is dat het digestaat is uitgereden over het land, maar nu gaan mensen zelf beslissen of het kan of niet.” Minder onschuldig is het vergisten van vleesresten, want co-vergisters staan vaak op veehouderijbedrijven en door vleesresten aan te voeren bestaat het risico op insleep van dierziekten. „Er zijn in het verleden botten en onverteerde stukken vlees aangetroffen op het land.” Het is duidelijk dat dat niet mag”, aldus de VROM-inspecteur. „Ja, de sector lapt de regels aan zijn laars. Ik denk dat het er mee te maken heeft dat vanuit handhavende organisaties en sectororganisaties onvoldoende kaders zijn gesteld.” Ook is de herkomst van stromen die de covergisting in gaan niet altijd te achterhalen en dat maakt het weer problematisch om eventuele gezondheidsrisico's in te schatten. De nVWA ervaart bij het toezicht op de stoffen die in covergisters worden vergist een probleem als er voorafgaande aan de toelevering aan covergisters, afval- en reststromen door elkaar zijn gemengd. In het VI-rapport over de resultaten van de handhaving bij de zogenoemde 'mengers' van covergistingmaterialen, is de aanbeveling gedaan om in de milieuregelgeving een verplichting in te voeren om te registreren zodra er wordt gemengd. Ook werd aanbevolen om daar het bijhouden van een massabalans aan te koppelen. In de brief aan de Tweede Kamer over het VI-rapport zegt



Staatssecretaris Atsma van Milieu, vanuit handhaving bezien, begrip te hebben voor het verzoek om een aanvullende registratieverplichting. Hij zal onderzoeken wat de mogelijkheden zijn tegen de achtergrond van het kabinetsbeleid dat gericht is op minder regels en minder administratieve lasten. En hij neemt dit punt mee in het overleg met de sector. Staatssecretaris Bleker (Landbouw) kondigde medio juni aan dat hij aanvullend op de positieve lijst, bij covergisting een systematiek wil ontwikkelen waarbij het bedrijfsleven gaat beoordelen of sprake is van milieukundig verantwoorde stoffen geschikt voor covergisting. Dit biedt de mogelijkheid om kwaliteitseisen te stellen aan vooraf gemengde partijen. De overheid helpt de sector momenteel met het opzetten van een kwaliteitsborgingsysteem.

Risico's

Het leidt al met al tot onduidelijke risico's. Of, zoals het inspectierapport vermeldt: 'De ernst van de vastgestelde resultaten bestaat in het niet kunnen uitsluiten dat afvalstoffen en gezondheidsschadelijke stoffen in strijd met de geldende Meststoffenwet en de Wet bodembescherming op of in de bodem worden gebracht.'

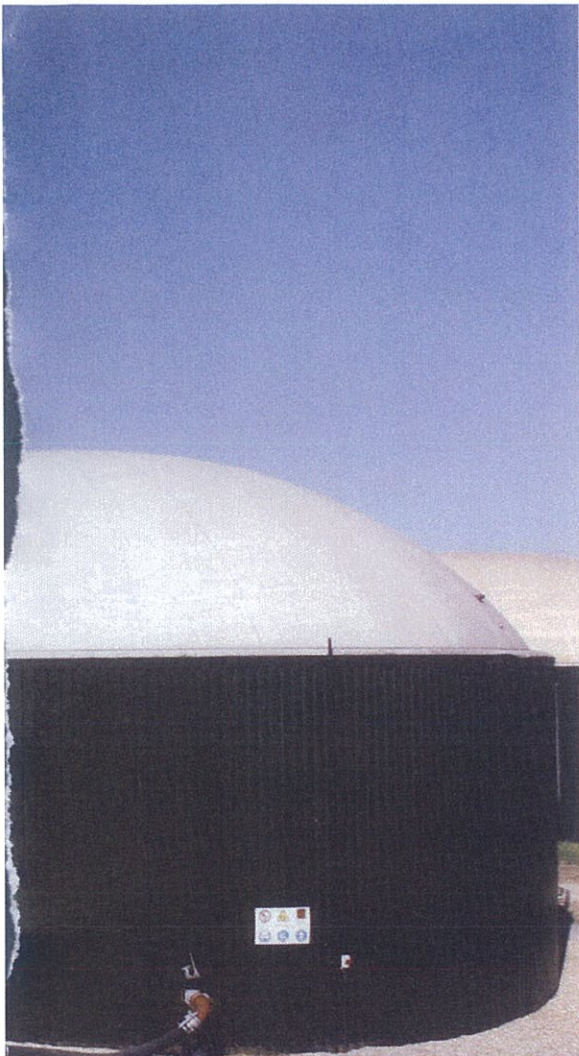
„Een ander aandachtspunt“, vervolgt Blanker, „zijn de 'white spots'." In de praktijk zijn er zaken die niet worden gecontroleerd omdat de ene inspectie er

van uit gaat dat de andere dat doet. Als een stof als 'dierlijk bijproduct' wordt geëxporteerd, dan kijkt de VI er in principe niet naar, want dat valt niet onder de EVOA. Aan de andere kant: als de nVWA stuit op stoffen die niet vallen onder de positieve lijst, dan gaan ze er van uit dat de VI daarop toeziet. Blanker: „Hoe vaak dat voor komt is moeilijk te zeggen. Daarom moeten we een strategie bepalen wie bij grensoverschrijdende transporten van mest en organische afvalstoffen het voortouw neemt." De nVWA sluit zich hierbij aan. Samenwerking blijft noodzakelijk zodat alleen goede partijen de grens overgaan en knoeiers uit de markt worden gehaald. Vervolgprojecten zijn zeker gewenst, dit moet tot doel hebben dat er structurele samenwerking tot stand komt. Dat schrijft Staatssecretaris Atsma ook in zijn brief aan de Kamer.

De samenwerking tussen de nVWA en provincies en gemeenten is na twee jaar takendiscussie wel helder. Er is regelmatig overleg over ieders taak en rol, waaruit blijkt dat samenwerking zeker een meerwaarde heeft, omdat zo de gehele keten van ondoener tot aan de covergister kan worden doorgelicht. Samenwerking vergroot ook het effect van de handhaving, met uiteindelijk doel dat alleen stoffen worden gebruikt die zijn toegelaten en overtreders worden aangepakt.

Omdat de kans op een heterdaadje bij het ongeoorloofd bijmengen zo klein is, pleit Blanker er verder

.....
De productie van groen gas groeit en daarmee zuigen vergisters steeds meer organisch afval aan.



voor dat bedrijven verplicht een mengadministratie bijhouden. Die is achteraf controleerbaar. „Daar kunnen ze natuurlijk ook mee knoeien, maar dan gaat het om valsheid in geschrifte, wat een belemmering zou kunnen zijn om te knoeien.” Beleidsmedewerker Albert Hahn van de provincie Friesland pleit ervoor de positieve lijst uit te breiden. Dat vergemakkelijkt de biogasproductie en bovendien hoeft uitrijden van digestaat geen probleem te zijn. Hij is dan ook blij dat staatssecretaris Bleker kortgeleden de positieve lijst met acht afvalstromen heeft aangevuld en nog eens dertien afvalstromen in beraad heeft genomen. Daardoor komt de provincie, die in actie moet komen op het moment dat het digestaat geen meststof maar een afvalstof is, niet meer zo snel in een spagaat: „Wij hebben de mogelijkheid om voor het uitrijden van digestaat een ontheffing te verlenen, maar dat is een noodmaatregel die wij willen vermijden, het is oneigenlijk gebruik van artikel 10.63 van de Wet milieubeheer.”

.....
Nadere inlichtingen:

- Leo Blanker
leo.blanker@minvrom.nl
 - Albert Hahn
a.hahn@fryslan.nl
 - Hans Oude Ophuis
hans.oudeophuis@flevoland.nl
 - Adriaan van Hemel
a.vanhemel@drenthe.nl
-

Een dierlijke kroket in plantaardig vet

Van de acht bezochte bedrijven die organisch afval inzamelen en bewerken voor covergisting staan er twee in de provincie Flevoland. Senior toezichthouder milieu Hans Oude Ophuis bezocht ze. „Waar wij tegenaanlopen, is dat wij controleren op Euralcodes. Die gaan uit van de herkomst van materiaal. Een bedrijf ontvangt bijvoorbeeld vetten van restaurants en registreert die onder Euralcode 2001 25: spijsolie en vetten. Maar ontvangt het diezelfde stroom van de industrie, dan valt het onder een andere code. Omdat de Euralcodes globaal zijn en op veel punten onduidelijk, hebben bedrijven zoiets van: wij noteren alles onder één nummer.” De provincie is daarom momenteel bezig nieuwe vergunningen te maken voor deze bedrijven. „Zodat ze onder dezelfde Euralcodes dezelfde stoffen inzamelen.”

Wat blijft is dat de nVWA naar heel andere zaken speurt dan de provincie en vooral wil weten of het gaat om dierlijke of plantaardige stoffen, aldus Oude Ophuis. „Een bedrijf verzamelt frituurvet en krijgt van ons een vergunning. Dan is de vraag - er worden in dat vet ook kroketten gebakken - of dit plantaardig of dierlijk vet is. Of neem supermarktmix, dat mag naar de covergister. Maar komt hetzelfde soort afval van een restaurant, dan zit er altijd wel een stukje vlees tussen. Dat mag dan niet naar de covergister. Voor de nVWA is dat relevant, wij kijken alleen naar de vraag: is de verwerking milieutechnisch het beste. Energie eruithalen met een covergister is altijd nog beter dan verbranden.”

Dat het in covergisters niet altijd goed gaat heeft de provincie Drenthe aan den lijve ervaren, vertelt projectleider ketenhandhaving Adriaan van Hemel van de provincie Drenthe. „Vorig jaar hadden we een probleem met slachtafval.” De nVWA constateerde dat er materiaal dat niet op de AA -lijst stond een covergister in was gegaan en verwittigde de provincie. „Wij hebben het bedrijf de partij laten onderzoeken op parasieten en fyto-sanitaire parameters”, legt de toezichthouder uit. „Wij hebben gezegd: onderzoek het op dit en dit analysepakket en als het onder een bepaalde norm blijft, dan mag het.” De norm werd niet overschreden en dus volgde ontheffing om het uit te rijden over het land. „Je zit met een dilemma: als een bedrijf zo'n enorme partij afval moet afvoeren naar een verwerker. Dan gaat het snel om honderd euro per ton - dan kan het net zo goed een bord in de grond prikken dat het failliet is.”

De gedeelde bevoegdheid bij covergisters pakt soms problematisch uit, vindt Van Hemel. „Het digestaat is eigenlijk een meststof. Daarin is de AID (lees: nVWA) bevoegd. Maar als die constateert dat het geen meststof is, maar een afvalstof, dan gaat het naar ons. Als de AID op pad gaat, krijgen wij de ellende op ons bord. Daar is ook discussie over geweest. Wij zitten daar niet op te wachten. Wat mij betreft mag de wetgeving worden aangepast. Hoe? In elk geval zodanig dat het niet bij ons komt. De AID heeft er meer verstand van.”